

patosa, ki smo ga zaznali v prvih dveh knjigah. Pesniški razvoj Gustava Krkleca vodi iz notranjega dozorevanja k tisti formi poezije, kjer pesnikova individualnost prebije lupino vsega nepristnega, naučenega, zgolj formalnega, trenutno veljavnega in poganja samorasle kali trajne, edino resnične poezije, ki je sad inspiracije in harmonije.

Zbirka «Ljubav ptica» obsega pesmi iz let 1923./do 1926. Iz nje se riše pesnikova duševna podoba: Presanjana mladost je iskala iluzij tudi v «resničnih» doživetjih in teži še sedaj v brezbrežno neskončnost lastnega jaza. Mehka, muzikalno raznežena in slikarsko vidovita natura; odtod toliko muzike v prelivanju ritma, toliko vibracij v izrazu misli in čuvstev, odtod pa tudi slikovitost pejsažev in barvna ubranost prirode, ki jo zre Krklečeva pesniška imaginacija. V doživljanju sveta, zlasti v iskanju žene, občutimo nekoliko verlainovske «prosvetljene naivnosti». In prav zaradi nje bi hoteli tudi mi blagrovati Krkleca kakor Copeé Verlaine: «Heureux aussi le poète, qui... conserve son âme d'enfant, sa fraîcheur de sensations...»

Mladostna vedrina, smehljajoča se otožnost, žalost zavoljo neutešenega koprnenja po nedosežnem, zaljubljenost brez strasti, doživetje idile v prirodi — to je svet, ki je Krklecu bližji od pesniškega razglabljanja o problemih in vprašanjih, ki mu podleže včasih pod vplivom prisvojenega intelektualnega znanja.

«Ame d'enfant», to je pristen Krklec. In nam se zdi, da ne bo dozorel v poeta-umetnika, v večnega pevca na Parnasu svojega naroda, če ne bo dozoreval v tem pravcu. Samo v opojnosti takega deškega občutja izpregovori Krklec vedro in resnično, kakor na primer v «Blaženi pesmi»:

Ležim u travi sa skitnicama

ceo božji dan.

Jedan se greje na toplom suncu,

drugi se smeje ko stari Pan.

B. B o r k o .

Ivan Nevistić: Lirika na bespuću. Impresije o srpsko-hrvatskoj modernoj lirici. Zagreb. 1927.

Drobna knjižica, ki pa je vsebinsko zelo obsežna, vsebuje štiri razprave, v katerih je znani kritik in esejist poskusil sestaviti za občana in ljubitelja književnosti kašipot po svetu sodobne srbsko-hrvatske lirike. V prvi razpravi — «Lirika u vremenu» — je pisatelj odmeril liriki mesto v kulturnem dejstvanju narodov in jo prikazal kot izraz iracionalnega življenja, odigravajočega se v podzemlju človeške duševnosti, iz česar sledi, da nosi vsaka umetnina poteze brezčasnosti in je le zunanje oblikovno odvisna od dobe, sicer pa je avtohtona, prosta vseh spon pravil, slogov in teorij. Moč brezčasnosti vdahne pesmi le velik umetnik, dočim pa umejo epigoni posnemati samo zunanjo obliko, prikrojivši jo v kalup, ki ga naj uporabljajo pesmarji in pisuni. Prava lirika ne zamre nikoli, menjajo se le nosilci te čudežne produktivne sile.

V naslednjem eseu «Naša starija lirika» govori avtor o pesništvu XIX. veka, ki se je izživelo v formi in v duhu. Forma je celo oklepala duha in mu predpisovala smer, dočim je bilo — po večini — ono pesništvo idejno sila borno, saj se je omejevalo predvsem na domorodno ali pa plehko romantično liriko. Tudi predvojni «l'art pour l'artiste» so bili le posnemači francoske struje, vobče pa so bili «slabi rezonatorji, ki niso mogli reagirati na najtajnejše slutnje svoje dobe». Ko pa je po vojni zavel nov čas demokratizma, ki je začel rušiti avtoritete, se je tudi v pesništvu pokazala močna sprememba. V «Tipovih nove

lirike» razpravlja Nevistić o značilnih potezah novega rodu, ki odpeva tej viharini in napeti dobi s prav tako viharnimi odmevi, ki so — naravno — po večini fragmenti. Seveda je sodobna lirika še močno kaotična, tudi so ji v kvar premnogi izrastki absurdnega ekstremizma, vendar se odlikuje po umetniškem stremljenju, ki ni odvisno od banalnih tendenčnosti. V splošnem imamo dva izrazita tipa današnje srbskohrvaške lirike: srbski sodobni pesniki so v zelo ostri opoziciji napram preteklosti, vplivani po francoskem nadrealizmu, hrvatski moderni liriki pa so se mnogo učili pri nemških ekspresionistih. Oboji pa si sličejo v skupnem principu ekonomije, v zavestnem zavračanju plehke patrijotičnosti in nacionalnosti, v izrazitem individualizmu, ki se izraža skeptično, pesimistično in cinično. («Duh današnje lirike.») Avtor govori tudi o najznačilnejših predstavnikih sodobne lirike, ki so mu: M. Krleža, Krklec, Šimić, Kovačević, T. Ujević. Mimogrede omenja tudi zenitovce (Lj. Micić) kot domišljave, nekulturne frazerje in pustolovce.

Nevistićeva knjižica je vsekakor zelo koristno delo, saj je — kolikor vem — edina zaključena poskusna monografija o sodobnem pesništvu. Kako dobro bi bilo, da bi tudi Slovenci dobili podobno brošuro o sodobni slovenski liriki, ki bi služila javnosti kot potreben tolmač in kašipot, obenem pa bi v marsikaterem ljubitelju pesništva vzbudila razumevanje za sodobno književnost, ki je večina sploh ne pozna ali pa jo s krivičnimi predsodki odklanja.

M i r a n J a r c.

KRONIKA

DOMAČI PREGLED

Gledališče v krizi. Ta kriza ni od danes ali od včeraj, temveč se s stalnim valovanjem opaža že nekaj let. Že koncem sezone 1924/25 je pisec te kronike (Ljubljanski Zvon, 1925, str. 569) ugotovil: «Umetniška kriza Narodnega gledališča v Ljubljani... v pretekli sezoni je neutajljiva. Ta kriza, ki se je v operi pristopnjevala do nevzdržnosti, se je očitovala v drami v nekem zastoju, notranji nerazgibanosti, v preutrujenosti ter umetniški obrabljenosti igralcev ter zato tudi v manjši zainteresiranosti publike.» Ta kriza je bila torej predvsem umetniškega notranjega značaja, ki gledališča v njegovem zunanjem obstoju ni direktno ogrožala. Jasno pa je bilo že takrat, da bo ta notranja kriza spričo sedanjih splošnokulturnih prilik in naraščajoče socialne bede privedla prej ali slej tudi do zunanje, eksistenčne krize. To se je zgodilo letos sredi sezone, ko se je izkazalo, da je državna subvencija za redno obratovanje gledališča nezadostna in da je potrebna obširnejša redukcija gledališkega osebja. Da tako stalno reduciranje ansambla, ki je že itak zlasti v drami povsem nezadosten, sčasoma lahko povzroči katastrofo, je jasno. Hoteč preprečiti tak usoden udarec in zaščititi pravice svojega članstva, je Udruženje gledaliških igralcev priredilo dne 9. januarja l.l. v operi manifestacijsko zborovanje, ki pa je izzvenovalo pretežno v političnih akordih. Istočasno je Udruženje razpisalo anketo interesiranih posameznikov, da se izjavijo o vzrokih sedanje krize in pa, kako bi se dalo to kritično stanje za bodoče sanirati.

Izid ankete še ni znan. Bodi kakorkoli, eno je gotovo: pretirana birokratizacija, kakršna se danes izvaja nad našimi gledališči, tem zavodom niti po umetniški niti po gospodarski strani ni v prid. Kakor gledališki umetnik v svojem umetniškem poslu ne more biti kategoriziran uradnik, tako tudi eksistenca gledališča ne sme in ne more biti odvisna od vsakokratnih budžetnih